

Årsmelding 2010

for

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	4
Samtun AS	5
Generalforsamling	5
Styret	5
Årsregnskap	5
Andre lovpålagte opplysninger	5
Samtun i spesialisthelsetjenesten	6
Kvalitetsutvalg	6
Internkontroll- og kvalitetssikringssystem	6
Ansatte	6
Faglig videreutdanning, etterutdanning og annen skolering	6
Oversikt over konferanser/kurs/seminar/skolering 2010	7
Fagorganiserering	7
Fravær	7
Sykefravær.....	7
Permisjoner	7
Arbeidsmiljøet	7
Arbeidsmiljøutvalget	7
Arbeidsmiljøundersøkelse	7
Veiledning	8
Medlemskap og ekstern virksomhet	8
Samarbeidpartnere	8
Helse Sør RHF	8
Samarbeidsavtale med Notodden/Seljord DPS	8
Samarbeid med helseforetak og private institusjoner i Helse Sør-Øst.....	9
Kommuner og NAV	9
Andre.....	9
Tilsyn.....	9
Faglig arbeid på Samtun i 2010	9
Pasientstatistikk og faglig arbeid	9
Henvisninger	9
Tjenesteproduksjon	9
Kjønn og alder i døgntilrettelagt behandling	10
Antall måneder pasienter har vært i behandling ved avslutning	10
Individuell plan	10
Faglige utfordringer i 2010	11
Redusere behandlingstiden	11
Holde frafall i behandling under 40 %	11
Utvirket samarbeid med ulike DPS.....	11
Psykiatrisk utredning.....	12
Økt vektlegging av kreativiteten og mesteringsopplevelsen for pasienten i første del av behandlingen (Hovedhuset)	12
Faglig utviklingsarbeid for 2011	12

<i>Vedlegg</i>	13
<i>Terapeutiske samfunn og behandlingsprogrammet på Samtun</i>	13
Det terapeutiske samfunn	13
Kort fremstilling av behandlingsprogrammet på Samtun	14
Inntak.....	14
Hovedhuset.....	15
Trening og etableringsavdelingen.....	15
Øvrige behandlingsaktiviteter på Samtun	16
Samarbeid med henvisende instans og øvrig hjelpeapparat.....	17

Sammendrag

Nedenfor følger et sammendrag av årsmeldingen. For nærmere detaljer se årsmelding.

Ansatte og arbeidsmiljø.

Samtun har i 2010 hatt en stabil medarbeiderstab. Denne ansattgruppa kjennetegnes av god innsats og engasjement.

Ansatte representerer en bredt sammensatt gruppe av personer med høyskole- og universitetsutdanning innen pedagogikk, psykologi, helse- og sosialfag. Mange har videreutdanning.

Arbeidsmiljøet er godt og preges av åpenhet, ansvarlighet og evne til å løse uenigheter på en god måte. Sykefraværet er i år 7,6 prosent, en liten oppgang fra i fjor.

Kortere behandlingstid

Vi har i år redusert behandlingsprogrammet til 18 måneder. Dette krever et tett samarbeid med de ulike DPS'ene og kommunene i tilbakeføringsperioden. Det ser ut til at vi har fått dette til på en god måte.

Yngre pasienter

Halvparten av pasientene skal etter avtalen med Sør-Øst RHF være under 23 år ved inntak. Vi har også i år en gjennomsnittsalder ved inntak på om lag 23 år.

Vi har hatt flere ansatte på jobb om ettermiddag/kveld for å oppnå mer kontakt med pasientene.

Arbeid med pårørende av pasientene er viktig med en så ung gruppe av pasienter. Vi tilbyr minst tre samtaler med dem i løpet av pasientens behandlingsforløp. I tillegg har vi seks gruppesamlinger med pårørende.

Vi har i 2010 videreutviklet behandlingsprogrammet i forhold til den yngre målgruppen ved at miljøterapeutene er mer til stede i arbeidsstrukturen og veileder pasientene.

Statistikk

Samtun innfridde også i år Helse Sør-Øst RHF's produksjonsmål på 8000 døgn.

Vi har i meldingsåret redusert frafallet ytterligere slik at det i 2010 var ca 20 prosent.

Økonomi

Vi fikk et overskudd på kr 300.811.-

Helse Sør-Øst RHF sa opp avtalen med Samtun med virkning fra 1.07.12

Helse Sør-Øst RHF sa opp avtalen med Samtun i juni 2010. Oppsigelsestida er to år. Helse Sør-Øst RHF vil legge ut anbud for tverrfaglig spesialisert behandling av rusmisbrukere i løpet av 2011. De nye avtalene vil ha virkning fra 1.07.12. Samtun vil da bli konkurranseutsatt på lik linje med tilsvarende institusjoner i Helse Sør-Øst RHF.

Samtun 11.03.2011

Terje Wold
Daglig leder

Samtun AS

Samtun AS ble stiftet i 19.12.2003. Stifteren var Stiftelsen Sauherad Samtun. Aksjekapitalen var kr 1.000.000.-

Selskapets virksomhet er å dyktiggjøre rusmiddelavhengige til et selvstendig liv uten rusmiddelmissbruk. Virksomheten drives fra Sauherad kommune.

Samtun AS overtok driften av Sauherad Samtun 01.01.2004 etter Stiftelsen Sauherad Samtun, som fortsatt eier bygningene på Sauherad Samtun.

Fram til generalforsamlingen 19.05.2010 var styret sammensatt slik:

Styreleder: Ole Henrik Lia

Styremedlemmer: Ragnhild Aarrestad, Jan Gunnar Skoftedalen og Nina Røland

Generalforsamling

Generalforsamling ble avholdt 19.05.2010

Stiftelsen Sauherad Samtun eier alle aksjene i selskapet. Styret i stiftelsen utgjør generalforsamlingen. Aksjeeierne, representert ved stiftelsesstyret og styret i aksjeselskapet, var til stede på generalforsamlingen.

Generalforsamlingen valgte følgende:

Styret

Ole Henrik Lia, styreleder (valgt for to år).

Ragnhild Aarrestad, styremedlem (valgt for to år).

Jan Gunnar Skoftedalen, styremedlem (ikke på valg).

Nina Røland, styremedlem (ansattrepresentant, ikke på valg).

Brit Skogli: vararepresentant for ansatte.

Styret har hatt 4 styremøter og behandlet 15 saker.

Arsregnskap

Samtun AS har i 2010 et overskudd på kr 300.811.- For nærmere detaljer, se Årsregnskap for 2010.

Styret mener at regnskapet gir et rettviseende bilde av Samtun AS sine eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat.

Andre lovpålagte opplysninger

(Jfr. Regnskapsloven § 3-3).

Årsoppgjøret er gjort opp under forutsetning av fortsatt drift. Forutsetningene for fortsatt drift av Samtun AS er til stede, jf. driftsavtale med Helse Sør-Øst RHF og egenkapitalen som kommer fram i årsregnskapet.

Likestilling: Samtun har 25 ansatte fordelt på 14 kvinner og 11 menn. Styret har 4 medlemmer, fordelt på to kvinne og to menn.

Samtun har ikke spesielle innsatsfaktorer eller produkter som medfører påvirkning av det ytre miljøet. Samtun AS har tre bensinbiler, en minibuss (diesel) og en traktor. Disse er av nyere dato og har begrenset påvirkning på ytre miljø.

Opplysninger om arbeidsmiljø, sykemeldinger med mer er gitt et annet sted i årsmeldinga.

Samtun i spesialisthelsetjenesten

Samtun er nå en integrert del av spesialisthelsetjenesten. Vi har løpende avtaler med legespesialist og DPS Notodden. Screening og utredning er nå en del av behandlingen på Samtun.

Kvalitetsutvalg

Kvalitetsutvalget (hjemlet i spesialisthelsetjenesteloven) har følgende sammensetning: Carsten Hald, faglig leder (sosionom med videreutdanning i rus og ledelse), Lina Væthe avdelingsleder (lærer og gestaltterapeut), Åse Sageie, avdelingsleder (barnevernspedagog og gestaltterapeut), Nina Røland (sykepleier med videreutdanning i psykisk helsevern) og Pål Toreid (spesialist i allmenntilleggsmedisin).

Kvalitetsutvalget har hatt 4 møter i 2010.

Internkontroll- og kvalitetssikringssystem

Samtun har et internkontroll- og kvalitetssikringssystem som er i tråd med gjeldende lovverk.

Ansatte

Pr 31.12.10 hadde Samtun ansatte med følgende utdanning og videreutdanning:

2.5 Personell og kompetanse pr 31.12.10									
Ansatte inst/avd	Lege, psykiater psykolog	Helsefaglig (høyskole)	Sosialfaglig (høyskole)	Pedagoger	Annen univ. og høyskole	Hjelpepleier /fagutdannet	Ufaglært	Annet	Årsverk totalt
	1 lege 1 psykolog	3 sykepl.m.v* 2 sykeleier	2 sosion.mv. 2 bv.ped.mv. 2 sosionom	3 pcd. mv. 3 pedagog	1 høgsk. mv.	6			
Totalt:	1,2	5	5,8	5,8	1,0	4,4			21,3
%-andel	5%	23 %	27 %	21 %	5 %	20 %			100 %

*mv = med relevant videreutdanning innen terapi, rus, psykisk helse og lignende.

Ansatte hadde følgende intern ansiennitet på Samtun

Ansiennitet på Samtun	0 - 1 år	1 – 5 år	5- 10 år	Over 10 år
Ledelse			1	3
Administrasjon/stabsfunksjon	1		1	3
Terapeuter/ fagpersonale	3	7	6	0
Sum	4	7	8	6

Faglig videreutdanning, etterutdanning og annen skoling

Alle fast ansatte på Samtun har en faglig utviklingsplan. En gang i året blir den faglige utviklingsplanen evaluert og revidert. Med bakgrunn i faglig utviklingsplan, kan ansatte søke om støtte og permisjon til videre- og etterutdanning. Pr. 31.12.10 gikk fire ansatte på videreutdanning, alle med støtte fra Samtun.

Oversikt over konferanser/kurs/seminar/skolering 2010

Konferanser/kurs/seminar

Ansatte har vært på eksterne kurs/konferanser innrettet på faglige tema og forskning (ca. 36 kursdager) og administrative tema (5 kursdager).

Samtun har arrangert gruppelederkurs for de terapeutiske samfunnene. Der hadde vi 5(6) deltakere 3 ganger tre dager, til sammen 45 dager

Videreutdanning

Gestaltterapi (Norsk gestaltinstitutt)	1 ansatte
Psykodrama	1 ansatt
Kunst- og uttrykksterapi	1 ansatt
Kognitiv terapi	1 ansatt

Hospitering

En nyansatte har hospitert 3 uker på et terapeutisk samfunn, den andre vil gjøre det i januar 2011.

Fagorganiserering

Det er to fagforeninger representert på Samtun;

- FO, Fellesorganisasjonen for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere.
- Fagforbundet

Fravær

Sykefravær

Ansatte hadde i 2010 følgende sykefravær: egenmeldinger 1,0%, barns sykdom 0,7%, sykemeldinger 5,9%, til sammen 7,6%. Dette er en liten oppgang siden i fjor.

Permisjoner

I 2010 ble det gitt til sammen i underkant av ett årsverk i permisjon med lønn (til blant annet utdanning, kurs, inspirasjon og velferd).

Arbeidsmiljøet

Arbeidsmiljøutvalget

AMU har i 2010 hatt følgende sammensetning:

Terje Wold, leder, verneombud (arbeidsgiverrepresentant)

Siri Stauch-Hansen, nesteleder (arbeidstakerrepresentant)

Lina Væthe, (arbeidsgiverrepresentant)

Vibeke Gullner (arbeidstakerrepresentant)

AMU har hatt tre møter.

Arbeidsmiljøundersøkelse

På slutten av året gjennomførte Senter for Arbeidshelse og Miljø i Telemark (SAMT) en arbeidsmiljøundersøkelse. Undersøkelsen ble foretatt i to grupper. SAMTs vurdering er at Samtun har lagt til rette for et godt arbeidsmiljø på alle måter. Det ble avdekket at Samtun har en utfordring når det gjelder ventilasjonsanlegget på Hovedhuset. Det er satt i gang kartlegging med ekstern konsulent. Rapporten er lagt fram for styret.

Veiledning

Ansattgruppa på Samtun er som ansatte i andre behandlingsinstitusjoner for rusavhengige, utsatt for et stort press. Arbeidsmetoden vår krever mye av den enkelte ansatte. En viktig faktor for å oppnå et godt og åpent arbeidsmiljø og redusert sykefravær, er å ha god ekstern veiledning. Vi har i 2010 hatt følgende veiledninger:

Psykiater Dag Furuholmen har hatt veiledning/personaltrening med ansatte to ganger to dager i 2010.

Gestaltterapeut Kristin Austheim er engasjert til supervisjon av miljøterapeutene. Hovedfokus er "Hvem blir jeg i møte med pasientene, og hva kan jeg gjøre for å få til et best mulig samarbeid med pasienten". Hun har også hatt veiledning med avdelingslederne.

Psykolog Olav Kandal har veiledning med vår psykolog.

Bedriftspsykologisk rådgivningstjeneste (psykiater Gunnar Cramer) har veiledning med ledergruppa.

Vi mener at vi med disse veilederne har et apparat rundt ansattgruppa som er meget tilfredsstillende i forhold til å ha et godt arbeidsmiljø, samtidig som dette igjen er et godt grunnlag for god behandling av pasientene.

Medlemskap og ekstern virksomhet

Samtun er medlemsbedrift i Senter for Arbeidshelse og Miljø i Telemark (SAMT). De hadde i meldingsåret en arbeidsmiljøundersøkelse som er omtalt ovenfor.

Samtun er medlem i Fagrådet innen rusfeltet i Norge. Det er en organisasjon der institusjoner, kommuner og eierorganisasjoner m.m. som arbeider med rusproblematikk i Norge, kan være medlem. Fagrådet er en interesseorganisasjon for russektoren i Norge. Fagrådet arrangerer også hvert år en nasjonal fagkonferanse, ruspolitiske seminarer og en internasjonal studietur.

Samtun er med i Norsk forum for terapeutiske samfunn, NFTS, som har som formål om å organisere faglig utveksling og være en interesseorganisasjon for fem av de terapeutiske samfunnene i Norge. De offentlige terapeutiske samfunnene har gjort det klart at de ikke lenger kan delta i interesseorganisasjonen og at faglig utveksling må skje i andre fora. NFTS framtid er dermed usikker. Terje Wold er leder i styret.

Samtun er også medlem av EFTC, den europeiske organisasjonen for terapeutiske samfunn.

Samarbeidpartnere

Helse Sør RHF

Samtun AS har en rammeavtale med Helse Sør-Øst RHF som har en oppsigelsestid på to år. Helse Sør-Øst er således vår viktigste samarbeidspartner. Hvert år forhandler vi fram ytelsesavtale for påfølgende år. Helse Sør-Øst sa opp avtalen med Samtun med virkning fra 1.07.2012. Dette med bakgrunn i Helse Sør-Øst RHF skal sette ut den private delen av Tverrfaglig Spesialisert Behandling av rusmisbrukere på anbud i 2011 med virkning fra 1.07.2012.

Samarbeidsavtale med Notodden/Seljord DPS

Samtun har en samarbeidsavtale med Notodden/Seljord DPS. Samtun får psykiatertjenester (gjennomgang av screening-undersøkelser, vurdering om utredning, konsultasjon), vi stiller

vår kunnskap til disposisjon gjennom for eksempel gruppetilnærming, tilnærming til rusavhengige for DPS'et.

Samarbeid med helseforetak og private institusjoner i Helse Sør-Øst

Noen av institusjonene i Helse Sør-Øst RHF er gitt rett til vurdering av henvisninger fra primærhelsetjenesten og sosialkontor. Samtun har ikke denne vurderingsretten. De pasientene som kommer til Samtun, blir henvist hit fra vurderingsinstansene som i hovedsak er DPS'er i helseforetakene og Borgestadklinikken. Samarbeidet med disse har fungert tilfredsstillende i forhold til å løse utfordringene, blant annet avgiftning i starten av behandlingsprosessen.

Kommuner og NAV

Etter Lov om sosiale tjenester som trådte i kraft 01.01.93, har hjemmekommunen det overordnede ansvar for kommunens innbyggere, også i tiden de er i behandling. Dette krever at vi har et tett samarbeid med hjemmekommunene. Vi har siden 1995 hatt ansvarsgrupper for alle beboerne på Samtun, og vi har stort sett positive erfaringer med dette. Vi vet at kommunene vi har hatt mye kontakt med, synes at samarbeidsformen er god, og at den er til gjensidig nytte og god støtte for pasienten.

Samtun har gitt åpen omsorg i Bø kommune veiledning i 2010.

Se for øvrig om interessentundersøkelse lenger ute i årsmeldinga.

Andre

Vi har hatt et godt samarbeid med ulike arbeidsgivere i distriktet som har tatt inn våre beboere i arbeid i kortere eller lengre tid.

Ulike lag og organisasjoner i distriktet har tatt imot våre beboere på en fin måte, noe vi setter stor pris på.

Tilsyn

Det har ikke vært tilsyn fra helse- eller mattilsynene på Samtun i 2010.

Faglig arbeid på Samtun i 2010

Pasientstatistikk og faglig arbeid

Henvisninger

Vi har hatt 58 henvisninger. Vi har avvist fire henvisninger. 22 har trukket seg. Pr 31.12.10 hadde vi 12 på venteliste.

Tjenesteproduksjon

Vi hadde 23 pasienter i begynnelsen av året. På slutten av 2010 hadde Samtun 22 innlagte pasienter.

Vi har jobbet med i alt 97 pasienter i 2010, 46 personer i døgntilnærming og 51 med poliklinisk kontakt, (inntak og etterbehandling).

I følge avtalen med Helse Sør-Øst RHF, har Samtun 24 plasser med tjenesteproduksjonsmål på 8000 pasientdøgn. I 2010 rapporterte vi 8754 pasientdøgn.

Inntak

Vi har hatt 25 inntak, herav var 14 personer under 23 år ved vurderingstidspunktet. Gjennomsnittsalder ved inntak er 23 år. To pasienter hadde inntak på § 12 i straffegjennomføringsloven (ytterlig fire var i en periode av behandling i innlagt etter § 12 eller samfunnstjeneste).

21 pasienter hadde inntak på § 6.3 i sosialtjenesteloven ("frivillig tvang").

Kjønn og alder i døgntil behandling

Kjønnsfordelingen i behandlingen har det vært 15 kvinner og 31 menn, en andel av kvinner på 33%.

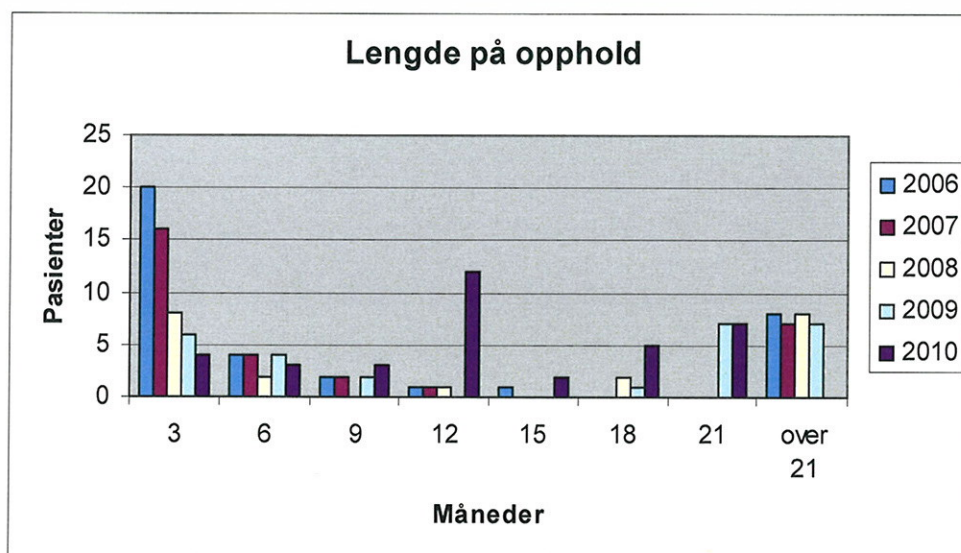
Frafall

26 pasienter har avsluttet døgntil behandling hvorav en pasient har hatt to behandlingsopphold og fem pasienter har avbrutt uten direkte overføring til annen spesialist behandling eller kommunale tiltak. Frafallet har vært 20 prosent.

Antall måneder pasienter har vært i behandling ved avslutning

Den grafiske framstillingen nedenfor sier ikke noe om hvem som har frafalt behandlingen, men sier kun noe om hvor lenge pasientene har vært i behandling ved utskrivning.

Det vi ser, er at antall pasienter som avslutter behandling etter kort tid (mindre enn 3 mnd) er mindre enn noen gang. Dette er vi fornøyd med. Vi driver med langtidsbehandling og utgangspunktet er at pasienter henvises med tanke på et langvarig behandlingsforløp (mer enn 6 måneder). I 2010 har vi redusert behandlingsprogrammet til ca 18 mnd.

Individuell plan

Samtun har en målsetting om at alle pasienter skal ha individuell plan åtte uker etter behandlingsstart.

I 2010 nådde vi målet vårt på dette område. Av de som avsluttet behandlingen var det kun tre som ikke hadde en individuell plan ved avslutning. De tre hadde frafalt før det var gått åtte uker av behandlingsoppholdet.

Epikrisetid.

Alle samarbeidspartnere har fått epikrise senest sju virkedager etter avsluttet behandling. Her har vi oppnådd vår målsetting.

Faglige utfordringer i 2010

Redusere behandlingstiden

Vi har i 2010 redusert behandlingsprogrammet til 18 måneder (i tråd mer vår målsetting). Dette har så langt vi kan vurderer ikke ført til umiddelbare negative konsekvenser. Det er imidlertid for tidlig å se om dette medfører dårligere resultater på lengre sikt. Vi skal i løpet av våren 2011 ha en intern evaluering av det nye behandlingsprogrammet.

Overføring til hjemmekommunen har vært minst like god som tidligere, slik at hjemmekommunen har forutsetning for å ta imot pasientene på en god måte. De som avsluttet behandlingen før endt program, er blitt overført til annen behandling i hjemkommunen eller i spesialisthelsetjeneste.

Holde frafall i behandling under 40 %

Vi er meget fornøyd med utviklingen av frafall også i 2010. Det har i 2010 vært 20 prosent. Frafallet er det laveste frafall vi har hatt siden vi ble en del av spesialisthelsetjenesten. Dette har vi fått til gjennom:

- Tverrfaglig fokus i inntaksarbeidet med fokus på hvor pasienten er i.f.t. motivasjon. Parathet til behandling er en viktig faktor som vi har målt bedre.
- Fortsatt anbefaling om § 6.3. ("frivillig tvang") ved inntak.
- Å følge opp nye pasienter tett, gi støtte og informasjon slik at motivasjon for behandlingen er best mulig.
- Å legge til rette for at pasienter som vil avslutte behandlingen mot vår anbefaling, får hjelp til dette på best mulig måte.

Utvidet samarbeid med ulike DPS

Dette er et område vi har prøvd å utvikle de siste årene. Vi har laget en god intensjonsavtale med Sykehuset Telemark HF.

Bakgrunn for dette er at vi må utvikle gode samarbeidsrelasjoner for å få til:

- ett godt integrert inntaksarbeid
- ett godt integrert videreføringsarbeid
- en god ivaretagelse av pasienter som avbryter behandlingen
- at vi er godt kjent blant medarbeiderne på DPS slik at pasienter blir henvist til Samtun

Vi har bl.a. hatt møter med DPS i Porsgrunn og medarbeidere derfra har vært på eget tilrettelagt informasjonsmøte på Samtun. Vi har fått gode tilbakemeldinger fra Sykehuset Telemark rundt samarbeide med pasienter. Det er ingen frafall av pasienter fra Telemark i 2010. De pasientene som ikke har gjennomført hele programmet, har blitt overført direkte til videre behandling enten i døgntilrettelagt eller poliklinisk behandling på Telemarks sykehus på DPS nivå.

Vi har inntrykk av at DPS'ene i Telemark sykehus, Psykiatrien i Vestfold og Sørlandet sykehus har god kunnskap om Samtun. Vi er tilfreds med samarbeidet i 2010. Samarbeidet med aktuelle DPS'ene bør viderutvikles.

Psykiatrisk utredning.

Målsettingene i 2010 var

- at de pasientene som ser ut til å ha behov for en psykiatrisk utredning, skal ha den så rask så mulig, og den bør senest iverksettes og gjennomføres etter 6 – 8 måneder i behandling.
- at vi skulle gjennomføre en større del av diagnostiseringen selv. I 2010 har vi gjennomført psykiatrisk utredninger på alle pasienter som har vært innlagt i mer enn åtte måneder.

Vi har stort sett gjennomført alle utredninger selv. Vi har innført bruk av screening- og diagnostiske verktøy som helsedirektoratet har foreslått for å avdekke om pasienten har psykiske lidelse.

Vi har hatt psykiatrisk konsultasjon fra Dps Notodden deler av året. Siste halvår har vi sendt henvisninger for enkelte pasienter til utredning eksternt.

Økt vektlegging av kreativiteten og mesteringsopplevelsen for pasienten i første del av behandlingen (Hovedhuset)

De siste årene har gjennomsnittsalder gått ned, og vi gjennomfører et kortere behandlingsprogram. Vi har endret fokus noe slik at vi nå legger mer vekt på kreativitet og synlig mestring i behandlingen.

I 2010 har vi gjennomført ulike kreative prosjekter i samarbeide med utøvere av musikk, kunst og håndverk. Vi har også i økende grad benyttet oss av kunnskap og kreativitet blant egne ansatte.

Det er innført et kreativt arbeidslag som en del av arbeidsstrukturen på Hovedhuset. Vi har fortsatt fokus på opplæring og tilstedeværelse av ansatte i arbeidsstrukturen for å trygge pasienter som har fått økt ansvar.

Faglig utviklingsarbeid for 2011

Miljøterapeutisk arbeid

Vi bør jobbe videre med å tilrettelegge det miljøterapeutiske arbeide for unge voksne misbrukere. Mestring, kreativitet og tett oppfølging av ansatte skal fortsatt være i fokus uten at vi mister ansvarliggjøring av pasienten og fellesskap som metode.

Kvaliteten på sosial trening og treningsturene er områder vi fortsatt kan videreutvikle. Det at pasient blir eksponert for samfunnet, familie og nettverk på en trygg måte, er et viktig element i behandlingen som krever ekstra fokus.